

ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ ДО СТРУКТУРИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ

Станіслав Ігорович ПЕРЛІН,

*кандидат юридичних наук, доцент,
радник Голови Національної поліції України
<https://orcid.org/0000-0001-9397-2738>*

Дослідження цифрових доказів в сучасний період все частіше використовується в цілях розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. У сучасних умовах війни в Україні засоби і методи цифрової криміналістики вже демонструють високу ефективність у встановленні особистості воєнних злочинців, попередженні диверсій, розкритті воєнних злочинів, учинених в умовах неочевидності, та ін. Надалі у вітчизняних і міжнародних судових інстанціях цифрові докази очевидно будуть відігравати вагомую роль у доказуванні вини підозрюваних.

Загалом у системі судових наук цифрова криміналістика є однією з галузей, що найбільш динамічно розвиваються. Її досягнення знаходяться серед найбільш вагомих і затребуваних у правоохоронній практиці. Тому дивовижно, що у вітчизняній криміналістичній науці поки що взагалі не з'ясовано місце цієї галузі. Відсутні ґрунтовні наукові праці з цього питання. В підручниках і навчальних посібниках з криміналістики відповідна тематика не представлена. На нашу думку, це є суттєвою прогалиною, заповнення якої сприятиме актуалізації змісту вітчизняної криміналістики в цілому та такого її розділу, як криміналістична техніка зокрема.

Узагальнення точок зору тих науковців, які звертали увагу на визначенні цифрової криміналістики як галузі знань та її співвідношенні з вітчизняними уявленнями про систему криміналістики, дає підстави для виокремлення трьох основних підходів.

Перший полягає в трактуванні цифрової криміналістики як самостійної галузі науки або як сукупності міжпредметних знань. Так прийнято в багатьох країнах, де модель криміналістики представлена у вигляді сукупності судових наук (*Forensic Sciences*). Але для наших уявлень про предмет і систему криміналістики такий підхід не зовсім підходить, адже криміналістичну науку прийнято розуміти як більш цілісну, єдину галузь знань.

Другий підхід передбачає визначення цифрової криміналістики як стратегічного напрямку у розвитку криміналістичної науки та правоохоронної практики. Цей напрям поділяють на декілька підгалузей, ведучи мову про формування відповідної окремої криміналістичної теорії (вчення), особливості збирання цифрових доказів та судово-експертні дослідження комп'ютерної техніки та електронних носіїв інформації. Така спроба інтеграції цифрової криміналістики до вітчизняної системи криміналістичної науки видається цілком перспективною, але потребує подальшого розвитку й обговорення. Водночас основні технічні досягнення

у галузі цифрової криміналістики активно впроваджуються вже зараз і вимагають невідкладної систематизації та інтеграції до навчальної та методичної літератури з криміналістики.

Аналіз зарубіжної наукової літератури з цифрової криміналістики дає підстави стверджувати про значний плюралізм думок як у термінології, так і стосовно внутрішнього змісту цієї галузі знань. Але чітко спостерігається, що головним є її техніко-криміналістичний аспект. Засоби і методи цифрової криміналістики у першу чергу орієнтовані на забезпечення технічних процедур пошуку, вилучення, зберігання й аналізу цифрової інформації (цифрових доказів). Тобто насамперед положення цифрової криміналістики формують самостійну галузь криміналістичної техніки.

Отже, ми вважаємо, що у вітчизняній моделі криміналістичної науки необхідно сформуванню окрему галузь криміналістичної техніки щодо засобів і методів дослідження цифрових доказів. Це дозволить швидко впровадити основну частину наукових положень і практичних рекомендацій цифрової криміналістики, у тому числі й до підручників і посібників з криміналістики.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що формування техніко-криміналістичного дослідження цифрових даних (доказів) як самостійної галузі криміналістичної техніки в нинішніх умовах є одним із напрямів розвитку науки криміналістики.

Цифрова криміналістика (*digital forensics*) є окремою галуззю судових наук (*forensic sciences*). Вона фактично є системою наукових методів дослідження цифрових доказів для сприяння розкриттю та розслідуванню злочинів. Але системі української криміналістики її положення досі не інтегровані. Тому є потреба сформуванню відповідний розділ криміналістичної техніки. До його змісту варто віднести положення цифрової криміналістики, у тій її частині, яка співвідноситься з вітчизняною криміналістичною теорією.

Такі наукові та практичні категорії, як цифрові технології в криміналістиці, методики розслідування комп'ютерних злочинів тощо теж враховують досягнення цифрової криміналістики як галузі судових наук, але основа цифрової криміналістики є техніко-криміналістичною. Тому не варто ототожнювати цифрову криміналістику та розслідування кіберзлочинів. Загалом у зв'язку з відмінністю підходів до розуміння природи і змісту криміналістики в різних країнах питання щодо перспектив і напрямів інтеграції цифрової криміналістики до вітчизняної моделі криміналістичної науки потребують подальших наукових досліджень і дискусій.